

TENGERI kishajós képesítések

(2. RÉSZ)

Bár a kedvtelési célú tengeri kishajós képesítések kiadását nem szabályozza kötelező érvényű nemzetközi szabvány, az ENSZUNECE szabványosítási törekvések a 40. a jámlás révén egyre nagyobb hangsúlyt kapnak. Ennek a törekvésnek két irányadó rendszer; a kanadai IYT (International Yacht Training) és a brit RYA (Royal Yachting Association) felel meg leginkább, de akár ide-sorolhatjuk más országok, például az amerikai vagy az ausztrál képesítési követelmények rendszerét is.

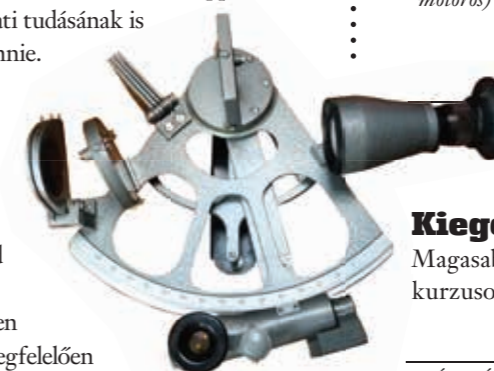
Az IYT és az RYA

Az IYT és az RYA képzési rendszere hasonló, moduláris (egységes szerkezetű) oktatási elemek csoportjából álló szisztémában a kezdő szinttől az óceáni jachtkapitányi szintig célszerűen és ésszerűen felépített rendszerű, amelyben a kurzusok egymásra épülnek. Alapvetően nem mér-földben határozzák meg a képesítések felhasználhatóságának határait, hanem a hajózási célok és a körülmények alapján. Emellett a kedvtelési célú (pleasure craft) képesítéseket megkülönböztetik a professzionálisaktól, ugyanis míg az első esetben a szkipper saját maga, valamint társasága szórakoztatására és felelősségére hajózik, utóbbiban jövedelemszerző munkát vállal, így a felelőssége is szélesebb körű – következésképpen elméleti és gyakorlati tudásának is nagyobbak kell lennie.

A professzionális (azaz hivatásos) képesítések nemzetközi követelménye többek között az STCW vizsga (lásd a Fogalomtárban). Mindkét rendszerben a szabványoknak megfelelően kvalifikált és jóváhagyott partneriskolák oktatnak szerte a világban, amelyekben az oktatók legalább az egyes oktatási szintekre előírt minimum, de inkább annál magasabb képesítéssel rendelkeznek. A szabványos modulrendszer előnye, hogy jól körülhatárolható az oktatott tananyag és a követelmények, így a hallgatók akár különböző iskolákban is folytathatják a tanulmányaikat.

A kedvtelési célú képzések és képesítések rendszere vitorlás és motoros kategóriákat különböztet meg, és a motoroson belül is külön kiemeli a motorcsónak (IYT Small Powerboat & RIB) és a személyi vízi jármű (Personal Watercraft) képesítéseket. Ahogy arról az előző részben már szó esett, az európai államok vizein való hajózáshoz szükséges International Certificate of Competence (ICC) szabványos alapképesítés is személyi vízi jármű, kis és nagy motoros, vitorlás, valamint tengeri és belvízi (CEVNI) kategóriákra oszlik. Az oktatási modulrendszer elméleti és gyakorlati oktatáson alapul, ennek megfelelően a legtöbb képzés alapos elméleti és jelöntenként többórás gyakorlati vizsgával zárul. Az alapképzések vázlatos felépítése a következő:

SZINT	IYT	RYA	LEÍRÁS	KIKNEK?
Kezdő legénység	Introduction to Boating	Start Yachting	Bevezetés a sport-hajózásba.	Kezdőknek.
Képesített legénység (vitorlás/motoros)	Competent Crew (sail/power)	Competent Crew (sail)/ Motorboat Helmsman (motor)	Legénységi feladatokat ellátó személyzetnek.	Mindenkinek, aki legénységként akar hajózni a tengeren (akár családtagként, barátként is).
Kezdő szkipper (vitorlás/motoros)	Flotilla Skipper/ Watchkeeper (sail/power)	Day Skipper (sail/motor)	Csak nappal, partközelségben, jó időjárási és látbátósági viszonyok között, kisebb távon hajózó hajóvezetőknek.	Kellő tudást ad abhoz, hogy a flotilla-szkipper flotillában – a vezérhajót követve – önállóan vezesse saját hajóját.
Szkipper (vitorlás/motoros)	Bareboat Skipper (sail/power)	Coastal Skipper (sail/motor)	Már hosszabb part menti utakra képes, akár a parttól távolabb és sötétben is hajózó hajóvezetőknek.	A szkipper már önállóan hajózik, s teljes felelősséggel tartozik a legénységért és a jójáért.

Kiegészítő és magasabb szintű képzések

Magasabb szintű képzést biztosítanak az RYA és IYT Yachtmaster kurzusok:

KÉPESÍTÉS	IYT	RYA	LEÍRÁS	KIKNEK?
Rövidjáratú jachtkapitány	YachtMaster Coastal	Yachtmaster Coastal	Part menti jachtkapitány, aki a parti tenger szélesebb (20–60 tmf) sávjában, mérsékelt időjárási, szél- és tengerjárési viszonyok között, éjjel és nappal biztonsággal hajózik.	Gyakorlott szkippereknek. Ezzel a képesítéssel bejárható a teljes Adria és Görögország, valamint a Karibi-szigetek láncja.
Hosszújáratú jachtkapitány	YachtMaster Offshore	Yachtmaster Offshore	Nyílt tengeri jachtkapitány, aki a part 150 tmf-es sávjában max. 200 bruttó tonna nagyságú hajóval, bármilyen időjárási, szél- és tengerjárési viszonyok között, éjjel és nappal biztonsággal hajózik.	Rövidjáratú jachtkapitányoknak. Ezzel a képesítéssel bejárható a teljes Földközi- és Karib-tenger.
Óceáni jachtkapitány	YachtMaster Ocean	Yachtmaster Ocean	Óceáni jachtkapitány, területi korlátozás nélkül max. 200 bruttó tonna nagyságú hajóval, bármilyen időjárási, szél- és tengerjárési viszonyok között, éjjel és nappal biztonsággal hajózik.	Hosszújáratú jachtkapitányoknak. Ezzel a képesítéssel átba józható az óceán.

Fogalomtár

📍 **STCW** (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers): nemzetközi egyezmény, amely csak a hivatásos tengerészekre (így a szuperjachtok hivatásos legénységére is) kötelező érvényű. Négy vizsgát tartalmaz: túléléstechnika, személyi biztonságtechnika, alapvető elsősegély és tűzvédelem.

📍 **Bruttó tonna** (angolul gross tonnage, GT): mértékegység nélküli indexszám, amely a hajó teljes belső térfogatára utal. A bruttó (és nettó) tonnát a hajó köbméterben mért köbtartalmából számítással képzik. A bruttó tonnát általában a hajóval kapcsolatos biztonsági szabályok, regisztrációs vagy kikötői díjak meghatározásához használják. A bruttó tonna nem keverendő össze a bruttó regisztertonnával, a vízkiszorítással (azaz tömegével) vagy a hajó hordképességével!

📍 **GMDSS** (Global Maritime Distress and Safety System): Általános Tengeri Vészjelző és Biztonsági Rendszer, 1999 óta az egész világon a SOLAS-hajókra (300 GT felett) kötelező érvényű nemzetközi egyezmény. A jachtokra nézve nem kötelező, de önkéntes alapon részt vehetnek benne (ez erősen ajánlott...).

📍 **SOLAS** (International Convention for the Safety of Life at Sea, 1974): az „Életbiztonság a tengeren” egyezmény a hajók építésének, felszerelésének és működésének minimális szabványos feltételeit határozza meg, s csak a kishajókat meghaladó méretű (300 GT felett) teher- és utasszállító, valamint halászhajókra vonatkozik.

A modulrendszer kiegészítő képzéseket is kínál, a navigációs és hajóvezetési képzettség mellett ugyancsak alapvetően fontosak:

KÉPESÍTÉS	IYT	RYA	LEÍRÁS	KIKNEK?
VHF-rádiókezelő	VHF Radio Operator	Marine VHF Radio	1-2 napos elméleti és rádiószimulátoros képzés, amely biztos tudást ad mindennapos és vészhelyzetben való rádióhasználathoz.	Megfelel a Nemzetközi Távközlési Unió (ITU) által kidolgozott, a kishajósok számára szükséges és előzséges közelkörzeti rádiókezelő (Short Range Certificate, SRC) szintnek, mely a GMDSS A1 (part menti) körzetben való hajózás során felmerülő rádiózási feladatokra teszi alkalmassá a hallgatókat. Mindenkinél erősen ajánlott, szkippereknek és jachtkapitányoknak kötelező!
Navigátor	Navigation Master	Day/Coastal Skipper	Magasabb szintű elméleti oktatás, amely az árapály- és áramláshajózást is tartalmazza.	Kezdő és gyakorlott szkippereknek.
Radarnavigátor		Radar	1 napos elméleti és radarszimulátoros képzés.	Ajánlott nagy forgalmú helyeken hajózó és jachtkapitány képzéséért induló szkippereknek.
Időjárás-taktikus	Weather Master		Magasabb szintű elméleti oktatás mérsékelt övi és trópusi területeken való hajózásához.	Kezdő és gyakorlott szkippereknek.
Alapvető elsősegély	STCW Basic First Aid	First Aid	Alapvető tengeri elsősegély-ismereteket nyújt.	Kezdő és gyakorlott, jachtkapitányi képzéséért induló szkippereknek, de erősen ajánlott mindenki másnak (legénységnek és is).
Tengeri biztonság és túléléstechnika	STCW Sea Survival	Sea Survival + Offshore Safety	1-1 napos képzés a mentő- és biztonsági eszközök használatának megismerésére és begyakorlására.	Kötelező az óceáni és nyílt tengeri versenyhajók szkipperének, de erősen ajánlott mindenki másnak (legénységnek és szkippereknek) is.
Személyes biztonság	STCW Personal Safety and Social Responsibility	Professional Practices and Responsibilities (PPR)	Elméleti (online is) oktatás a hajón felmerülő kapcsolati problémák (pszichológiai, egészségügyi) megoldása, kezelése érdekében.	Kezdő és gyakorlott, jachtkapitányi képzéséért induló szkippereknek. Hivatásos jachtkapitányi képzéséért induló szkippereknek kötelező.
Dízelgépész		Diesel Engine	Az egynapos képzés a gépészeti problémák megoldására készít fel.	Kezdő szkippereknek.

A képzések egymásra épülnek, egymást követően, lépcsőzetesen abszolválhatók.

A YachtMaster képzések magas szintű oktatási modulok, melyek mélyebb elméleti képzést biztosítanak, és komoly (napokban és éjszakákban, valamint mér-földben mért) gyakorlatot követelnek meg a hallgatóktól. A képzések egymásra épülnek, egymást követően, lépcsőzetesen abszolválhatók. Az óceáni képzés már minden olyan tudást magában foglal, amit egy jacht jól képzett navigátorának ismernie kell, többek között a csillagászati navigáció legfontosabb eljárásait, alapos meteorológiai és útvonal-tervezési ismereteket.

Professzionális képzések

Az RYA egynapos alapfokú túléléstechnikai kurzussal, online Professzionális gyakorlatok és felelősségvállalás (Professional Practices and Responsibilities, PPR) kurzussal és orvosi vizsgálatmal kereskedelmi szintű képzéssé emeli a jachtkapitány képzéseit.

Az IYT nem ilyen engedékeny, az IYT jachtkapitány kedvtelési célú képzéseit nem válthatók át közvetlenül a professzionális Master of Yachts (MoY Coastal, Limited, Unlimited) képzésekre! A Master of Yachts képzést csak erre felhatalmazott IYT partneriskolák végezhetik, kizárólag angol nyelven. A professzionális képzés további feltétele az STCW' 95, a Small Powerboat & RIB, valamint a VHF-rádiókezelő képzés megszerzése.

Az IYT a szuperjachtokra nemcsak navigációs személyzetet, hanem szakácsot (Superyacht Chef), kiszolgálószemélyzetet (Professional Superyacht Hospitality) és fedélzeti személyzetet (Megayacht Crew) is képez.

Az IYT és RYA kedvtelési célú képzéseket világszerte (így Horvátországban is) a legtöbb chartercég respektálja, és a parti őrség is elfogadja. A biztosító-társaságok az ilyen kvalifikációkkal rendelkező hajótulajdonos ügyfeleiknek gyakran kedvezményes prémiumokat is ajánlanak.

Mit tesz a jó tengerész?

A tengeri kitérés szabályok (COLREG) több helyen is olyan fogalmakra hivatkoznak, amelyeket nem batároznak meg direkt módon, csak körülírnak, ilyenek például a „jó tengerész köteles gondossága”. A COLREG mindenkire vonatkozik, aki a tengeri forgalomban részt vesz, akár csak kedvtelési vagy sportcéllal is, vagyis nemcsak a saját, de a mások biztonságára is tekintettel kell lenniünk. A „köteles gondosság” kifejezés alatt az a feltételezés bűzódik meg, hogy a tengeri forgalomban részt vevők kellő elméleti tudással és elegendő gyakorlati tapasztalattal rendelkeznek, hogy értelmezni és az adott szituációban alkalmazni tudják a szabályokat! Magyarul: nem elég egy tengeri képzést megszerezni, azt tudással és tapasztalattal kell alátámasztani!

Skippers wanted!

Az egyre népszerűbb, Sir Robin Knox-Johnston nevével fémjelzett Clipper Round the World Yacht Race vadiúj 70 lábás hajókon profi szkipperekkel, de amatőr legénységgel zajló verseny vezetősége az alábbi hirdetést tette közzé: „Skippers wanted! The search is now on for skippers for the Clipper 13-14 Round the World Yacht Race.” A felsorolt követelmények között az első így hangzik: „Rendelkezik IYT Master of Yachts Ocean képzéssel?”